

Міністерство освіти і науки України
Департамент освіти і науки
Івано-Франківської обласної державної адміністрації
Вище професійне училище №7

МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з предмета «Англійська мова» (за професійним спрямуванням)
Для підготовки молодших спеціалістів із спеціальності
5.06010101 «Будівництво та експлуатація будівель та споруд»
за напрямом 0601 «Будівництво та архітектура»

Калуш
2014

Вступ

Самостійна робота студентів – це запланована пізнавальна діяльність виконання творчих навчальних завдань різних видів, яка виконується самостійно з метою надбання знань, накопичення вмінь та навичок, досвіду іншомовної поведінки та професійно важливих якостей. Реалізація такої мети на практиці сприяє здійсненню принципу розвиваючого навчання, формуванню особистості майбутнього фахівця. Здатність студента до самонавчання є однією з найважливіших передумов не тільки успішного володіння іноземною мовою, але й формування навичок самостійної діяльності взагалі. У ході самостійної роботи студенти повинні стати активними учасниками навчального процесу, навчитися свідомо ставитися до оволодіння теоретичними та практичними знаннями та вільно орієнтуватися в інформаційному просторі.

Методичні рекомендації для самостійного вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням можуть використовуватися студентами всіх спеціальностей. Дані рекомендації мають на меті допомогти студентові у його самостійній роботі над розвитком практичних навичок правильного читання, розуміння та перекладу текстів з іноземної, роботи з різними друкованими та електронними інформаційними та навчальними джерелами, навичок підготовки презентації. Матеріал методичних рекомендацій містить основні поради щодо ефективної організації вивчення іноземної мови; користування словниками разом із прикладами сучасних електронних словників та Інтернет ресурсів для розвитку, діагностики, тестування і контролю знань; інформацію про різні види перекладу, основні мовні засоби, необхідні для анотування та реферування текстів, список найуживаніших скорочень та, так званих, «хибних» друзів перекладача.

Все це допоможе студентам більш ефективно засвоювати матеріал, що вивчається, послідовно формувати самостійність як рису характеру, що відіграє важливу роль у формуванні сучасного фахівця вищої кваліфікації.

ОСНОВНІ ВИМОГИ ДО ІНШОМОВНОЇ ПІДГОТОВКИ СТУДЕНТІВ В СИСТЕМІ ВИЩОЇ ОСВІТИ

Створення Європейського простору вищої освіти висуває складні завдання щодо збільшення мобільності студентів, більш ефективного міжнародного спілкування, легшого доступу до інформації та більш глибокого взаєморозуміння. Студенти мають можливість розвивати мовну компетенцію і стратегію, які їм необхідні для ефективної участі в процесі навчання і в тих ситуаціях професійного спілкування, в яких вони можуть опинитися. В результаті навчання піднімається рівень їхнього володіння мовою, що в свою чергу, сприяє підвищенню конкурентоздатності на ринку праці.

Існують різні рівні володіння мовою для потреб спеціалізації:

Елементарний користувач	A1 – Інтродуктивний («відкриття») A2 – Середній («споживач»)
Незалежний користувач	B1 – Рубіжний B2 – Просунутий
Досвідчений користувач	C1 – Автономний C2 – Компетентний

Відповідно до Державного стандарту повної середньої освіти рівень володіння мовою випускників шкіл має відповідати рівню B1+. Таким чином, очікується, що вступний рівень абітурієнтів вищого навчального закладу має бути не нижчим рівня B1+.

Мінімально прийнятий рівень володіння мовою для бакалавра є B2 (Незалежний користувач). Для отримання ступеня бакалавра, разом з усіма іншими професійними вміннями, студент повинен бути здатним ефективно спілкуватися іноземною мовою у професійному середовищі, щоб:

- обговорювати навчальні та пов'язані зі спеціалізацією питання, для того, щоб досягти порозуміння зі співрозмовником;
- готувати публічні виступи, застосовуючи відповідні засоби вербальної комунікації та форми ведення дискусій і дебатів;
- знаходити нову текстову, графічну, аудіо та відео інформацію, що міститься в іншомовних галузевих матеріалах;
- аналізувати іншомовні джерела інформації для отримання даних, що є необхідними для виконання професійних завдань;
- писати професійні тексти, документи, ділові та професійні листи іноземною мовою;
- перекладати іншомовні професійні тексти рідною мовою, користуючись термінологічними та електронними словниками.

Одним із основних напрямів розв'язання проблеми поліпшення мовної підготовки студентів немовного ВНЗ – це виховання і розвиток самостійності і творчості студентів, вдосконалення організації самостійної роботи студентів при вивченні іноземної мови. Самостійна робота стала невід'ємною частиною навчального процесу. Відповідно до Європейського мовного портфеля, співвідношення часу, який відводиться на аудиторну і самостійну роботу, становить 1/3.5. Вирізняють такі основні види самостійної роботи студентів при вивченні професійної іноземної мови:

1. Вивчення нового матеріалу: читання, конспектування.
2. Поглиблене вивчення програмного матеріалу: підготовка до контрольних робіт, підготовка до модульного контролю та іспитів, виконання типових вправ на розвиток лексичних навичок, навичок діалогічного та монологічного мовлення.
3. Вивчення матеріалу з використанням елементів творчості: підготовка домашнього читання, участь у ділових іграх, участь у розгляді проблемних навчальних ситуацій, підготовка рефератів, доповідей, інформацій з заданої тематики та інше.
4. Робота з основною та рекомендованою літературою.

Студент повинен мати необхідні навички організації свого навчання без пильного нагляду з боку викладачів і розуміти, як виконувати завдання для самостійної роботи в незалежному режимі. Він повинен чітко розуміти сформульовані завдання і зразки їх виконання, мати доступ до різних джерел інформації (друкованих, аудіо, відео, комп'ютерних програм, Інтернету), та чітко усвідомлювати критерії вимірювання результатів.

В умовах самостійного навчання та зростання відповідальності студента за результати навчання, здатність студентів до самооцінювання має надзвичайно велике значення.

По-перше, студенти мають бути здатними оцінити, наскільки успішно вони рухаються вперед на тому чи іншому етапі навчання та при виконанні окремих завдань. По-друге, студентам необхідно вміти оцінювати свій комунікативний рівень володіння мовою:

«чи можу я розуміти короткі інформаційні повідомлення академічного та професійного характеру, коли мовлення чітке і стандартне;

чи можу я з високим рівнем самостійності читати й розуміти складні тексти академічного та професійного характеру, чи можу я розпізнати терміни та скорочення з навчальної та професійної сфер, користуючись вибірково довідковими ресурсами;

чи можу я використовувати мову невимушено, точно, ефективно для спілкування на різноманітні теми, пов'язані з навчанням та професією, чи можу я брати активну участь у розгорнутих бесідах та дискусіях на більшість загальних академічних або професійних тем, представляючи та обґрунтовуючи свої погляди;

чи можу я робити чіткі, детальні описи та презентації з широкого кола навчальних та професійних тем, розгортаючи та підтримуючи ідеї відповідними прикладами і використовуючи відповідну термінологію; чи можу я писати чіткі, детальні тексти на теми, пов'язані з навчальною та професійною сферами, узагальнюючи інформацію з різних джерел та оцінюючи її; чи можу я писати різні типи ділових листів, рекомендації, анотації, резюме різних ресурсів, добираючи відповідний стиль».

По-третє, студенти повинні вміти оцінювати свою лінгвістичну компетенцію, тобто лексику, якою вони володіють, структури, які вони вміють використовувати, звуки, які вони здатні артикулювати. Лише за умови самоусвідомлення та поступового розвитку впевненої здатності до самооцінювання студенти можуть аналізувати, коригувати та вдосконалювати свою мовну поведінку.

Дані рекомендації допоможуть студентів оволодіти методикою самостійної роботи та набути досвіду у роботі з інформаційними джерелами, різними видами науково-технічного перекладу та створення презентацій.

ЯК ПРАВИЛЬНО ОРГАНІЗУВАТИ САМОСТІЙНУ РОБОТУ

Самостійна робота приведе до безумовного успіху, якщо ви оберете методику вивчення іноземної мови, яка не буде сприйматися вами, як тягар і необхідність. Засвоєння відбувається значно швидше, якщо ви самі визначите найбільш прийнятний темп і самі мобілізуєте свою енергію.

Щоб досягти успіху у вивченні іноземної мови, необхідно розпочати роботу над мовою з перших днів занять у вузі та займатися мовою щоденно. Звертайтеся до довідників, словників тощо, якщо вам незрозумілий той, чи інший матеріал. Слід відвести для самостійного вивчення іноземної мови певний час дня: краще вранці, якщо ви «жайворонок», або ввечері, якщо ви «сова». Складіть графік занять, якого вам буде не важко дотримуватися. Займатися іноземною мовою слід кожний день, на тиждень можна зробити не більше одного вихідного. Щоденні, навіть не дуже довготривалі (наприклад, 20 хвилин), самостійні заняття з англійської мови значно корисніші, аніж багатогодинний «штурм» раз на тиждень. Коли рівень володіння іноземною мовою наближається до середнього, скоротіть частотність занять до 2-3 раз. Лише на просунутому етапі можливі щотижневі самостійні заняття з іноземної мови. Ваш розклад, швидше за все, буде змінюватися, але дотримуйтеся принципу «краще займатися часто потроху, ніж рідко і багато». Графік занять розмістіть на видному місці. Оптимальна тривалість самостійного заняття – 60-90 хвилин на день з обов'язковим 5-10-хвилинною перервою або без перерви, якщо воно триває не довше години (сюди не повинен включатися час, відведений на запам'ятовування слів). Кожному пройденому уроку іноземної мови через деякий час слід обов'язково робити 15-хвилинне повторення того нового, що було засвоєно. Рухайтесь від простого до складного. Починайте вивчати навчальний матеріал з того, що є достатньо простим, поступово збільшуючи складність. Це дозволить вам швидко йти до мети.

ЯК ВИВЧАТИ ЛЕКСИЧНІ ОДИНИЦІ

Для того, щоб розуміти тексти та розмовляти іноземною мовою, треба оволодіти великим запасом слів та виразів.

- Запам'ятовуйте слова в контексті.
- Тренуйте свою пам'ять на засвоєння нових слів.
- Випишіть слова, які хотіли б запам'ятати. Придумайте речення або словосполучення для кожного слова.
- Нові слова та вирази записуйте в зошит чи на окремих картках.
- Читайте цікаві тексти іноземною, книги, літературу з фаху. Як правило, багато нових слів повторюються і запам'ятовуються мимоволі.
- Подивіться в словнику транскрипцію слова, яке ви хотіли б вивчити, і обов'язково його промовте.
- Використовуйте нове слово в різних ситуаціях: при переказі іноземного тексту, практикуючись в іноземній мові з друзями, викладачами, носіями мови.
- Головну увагу при вивченні іншомовних слів приділяйте тим, що не схожі на слова рідної мови.
- Випишіть по одному слову на невеликому листочку паперу/стікері і повісьте їх на ті місця, куди часто звертається ваш погляд. При читанні цих слів, промовляйте їх.

На початковому етапі вивчення іноземної мови збагачайте свій активний запас словами, що часто вживаються. Надалі віддавайте перевагу тим іноземним словам, які ви активно використовуєте в рідній мові:

- На другому етапі випишіть не лише слова, а й похідні одиниці та сталі вирази.
- Звертайте увагу, яку лексику вживають носії англійської (німецької, французької) мови, тобто спілкуйтеся з іноземцями, дивіться фільми іноземною, слухайте пісні та радіо.

ЯК РОЗВИВАТИ РОЗМОВНІ НАВИЧКИ

Для того, щоб навчитися розмовній іноземній мові, необхідно запам'ятати одне з найважливіших правил, про яке багато хто чомусь забуває, – це практикуватися говорити. Чим більше ви говорите іноземною мовою, тим швидше ви напрацьовуєте розмовні навички. Одним з найпростіших і ефективніших способів є принцип «що бачу, те співаю». Якщо у вас початковий рівень, то можна вголос називати предмети, що оточують вас, або промовляти короткі речення, наприклад: This is a room. I go. I drink. Таким чином, ви одночасно тренуєте структуру речення: підмет + присудок у відповідному часі, що вивчається. Розкажіть собі або кому-небудь про те, чим ви займалися, займаєтеся або будете займатися сьогодні, за місяць, за рік. Корисно переказувати фільми, розповіді, різні історії. А можна одну й ту ж історію переказати у трьох граматичних часах. Можна практикувати розмовну іноземну мову, промовляючи про себе різні фрази по дорозі додому або навчання: It is a good day today. It was a tight day yesterday. Виберіть аудіокасету /відеокасету/диск, де дуже швидко говорять іноземною, але при цьому комунікація залишається достатньо зрозумілою і використовується порівняно проста іноземна лексика. Вдалими можуть бути записи CNN (англ.), де більшість дикторів говорять з великою швидкістю. Прослухайте фрагмент аудіозапису і відзначте ключові слова, фрази. Спробуйте вимовити рідною мовою деякі фрази в подібному ритмі і схожою мелодикою, паузами і т.п. Включіть запис знову і намагайтеся з мінімальною затримкою в часі вимовляти фразу за фразою, скорочуючи розрив у відставанні.

ЯК ПРАЦЮВАТИ НАД ТЕКСТОМ

Робота над текстом має здійснюватись у такій послідовності:

- Уважно прочитайте текст, намагаючись зрозуміти його загальний зміст.
- Випишіть слова у словниковий зошит, вивчіть їх.
- Читання кожного слова перевірте за транскрипцією, яка дається у словнику.
- Якщо слово читається не за правилами, запишіть його транскрипцію.
- Поряд запишіть рідною мовою значення слова, яке найбільше підходить до даного контексту.
- Прочитайте текст ще раз, намагаючись схопити не тільки його загальний зміст, а й деталі
- Опрацюйте кожне речення тексту, щоб зрозуміти його зміст. У важких випадках проаналізуйте речення: зверніть увагу на порядок слів у реченні.

ЯК КОРИСТУВАТИСЯ СЛОВНИКАМИ

Навчальний словник покликаний служити не тільки довідником, а й активним помічником для всіх, хто вивчає іноземну мову. Організація навчання із застосуванням словників сприяє полегшенню засвоєння лексичного матеріалу й розширенню словникового запасу з різних галузей знань, розвиває пам'ять та розумові здібності.

За допомогою словників можна організувати здійснення самостійної роботи (опрацювання пройденого матеріалу, вивчення нового матеріалу за вказаним джерелом), частково-творчої самостійної роботи (вивчення або використання матеріалу за навідними питаннями, підготовка до практичної роботи) або творчої самостійної роботи (ознайомлення з додатковою інформацією з теми, підготовка повідомлень, доповідей, рефератів, переклад спеціальної літератури тощо).

Словники є основою системної організації лексики, тому їх вважають центральним ядром під час вивчення іноземних мов. **Лінгвістичні** словники включають семантичну, граматичну, стилістичну інформацію про слова і про зв'язки між ними (лексичні, синтаксичні, словотворчі). Ці словники мають кілька основних типів і багато різновидів. Залежно від формату і призначення лінгвістичні словники поділяють на три основні категорії: універсальні, спеціальні (або тематичні), та мультимедійні (або електронні).

Універсальні словники містять детальну інформацію про слова і розглядають конкретне слово в одному чи в кількох аспектах. Вони рекомендовані користувачам, які хочуть здобути загальні мовні навички і спілкуватися на загальноосвітньому рівні.

Спеціальні або *тематичні* словники призначені для певної категорії користувачів, які вже мають елементарні знання потрібної їм мови і чітко визначену мету навчання. Тематичне групування дає можливість вивчати лексику системою, що сприяє її кращому запам'ятовуванню.

Надзвичайна динамічність розвитку науки, техніки, технологій призвела до створення та надзвичайного поширення **мультимедійних** або *електронних* словників, які певним чином є систематизованою лексичною інформацією, яка зберігається в пам'яті комп'ютера, а також комплексом програм для обробки цієї інформації та показу її на екрані.

Словники бути одномовними, двомовними та багатомовними.

Рекомендований тип словника для студентів відповідно до рівня володіння мовою

Рівень володіння мовою	Тип словника	Мета
Початковий	Переважно двомовний словник	Навчитися користуватися двомовним словником, але не бути залежним від нього
Елементарний	Спочатку використовуйте двомовний словник, а потім перевіряйте слово в одномовному словнику	Упроваджуйте тлумачний словник поступово, не перевантажуючи себе.
Середній	Спочатку використовуйте одномовний словник, а потім перевіряйте слово у двомовному словнику, якщо необхідно	Розвивайте зацікавленість до користування одномовним словником
Вищий	Здебільшого одномовний словник	Переконайте себе у необхідності використання одномовного словника

Значення словників в оволодінні іноземними мовами важко переоцінити. Початкові етапи цього процесу неможливі без **двомовного** словника, за допомогою якого ми пов'язуємо іноземне слово з близьким або навіть однаковим за значенням словом, висловом, поясненням на рідній мові.

Коли ми працюємо з перекладними словниками, то в основному націлені на пошук значення слів. Але вони не в змозі показати нам, як слова використовуються в іноземній мові. Іноді,

наприклад, слово в одній мові може мати шість або сім еквівалентів у іншій; якщо ці еквіваленти тільки пропонуються як перелік слів, вони не надають нам жодної інформації про те, яке саме слово вибрати. Багато двомовних словників також не в змозі надати достатньо інформації про граматичний контекст, відповідність і додаткове значення слова.

Загальні одномовні словники. Одномовні словники пояснюють значення слів мовою оригіналу.

Словники синонімів, де подаються синонімічні ряди, не тільки пояснюють значення слів схожих за смыслом, а також надають набори лексичних засобів для більш точного вираження думки.

Словники антонімів також пояснюють значення слів, але методом «від протилежного» і дають можливість вибору протилежних за смыслом слів і виразів.

Серед одномовних словників найважливішим типом є словник тлумачний. У ньому засобами відповідної мови розкривається (витлумачується) значення слова, характеризуються його граматичні та стилістичні властивості, подаються типові словосполучення (речення) і фразеологічні звороти та наводяться зразки вживання слова у кожному відповідному значенні.

Основні рекомендації щодо користування словниками

Однією із системно-структурних ознак словника є членоване розміщення матеріалу, оскільки основною композиційною та комунікативною одиницею словника є відносно самостійний відрізок тексту, який називається словниковою статтею. Множина словникових статей складає його основу. Кожна стаття розповідає про поняття, позначене словом. Структура словникової статті залежить від типу словника, хоча загальні риси притаманні всім словниковим статтям:

- 1) заголовне слово, яке відкриває словникову статтю;
- 2) опис семантико-стилістичних і граматико-функціональних особливостей слова;
- 3) документальне підтвердження існування слова в мові й показ його реального використання в мові, наприклад цитати-ілюстрації.

Для успішного користування загальними двомовними словниками необхідно запам'ятати наступне:

а) загальні двомовні словники дають не переклад слів, а тільки можливі еквіваленти кожного слова і, як правило, далеко не всі. Ось чому так необхідно враховувати роль **контексту** при перекладі;

б) необхідно добре знати зміст всіх умовних позначок, скорочень, розділові знаки, які використовуються у словнику. Для цього, перш ніж користуватися словником, необхідно уважно прочитати вступ, де йдеться про користування ним, а також ознайомитись із списком скорочень.

Прикладом **загального двомовного словника** є «Англо-український словник» М.І.Балла.

Усі заголовні англійські слова розміщені у словнику в алфавітному порядку. Наводяться найуживаніші значення англійських слів. Слова близькі за значенням (синоніми) розділяються комами, слова, що мають різні значення – крапкою з комою.

Термінологічні позначки, наприклад:

boarding – (мор.) взяття на бордаж,

dandelion – (бот.) кульбаба,

hardener – (хім.) прискорювач затвердіння;

і умовні скорочення, що вказують на стиль та сферу вживання слів, наприклад:

jollification – (розм.) розвага; утіха,

landocracy – (ірон.) земельна аристократія,

lead – (амер.) вступна частина;

подаються курсивом перед перекладом.

Якщо заголовне слово повторюється у сполученні, вони замінюється знаком ~ (тильда). **Тильда** (~) служить у гніздах слів знаком повтору. Вона замінює або все заголовне слово або його складову частину.

effort – зусилля; **without** ~ – легко; **a good** ~ – вдала спроба.

Словосполучення, що позначають окремі поняття, **усталені сполучення слів, фразеологічні звороти**, наводяться після знака ◊ (ромб).

◊ at liberty – вільний

◊ to try one's luck – спробувати щастя.

Сполучення дієслова з прийменниками і прислівниками позначаються знаком □ (квадрат).

□ crowd into – протискатися

□ crowd out – витискати.

Слова в словнику завжди подаються в початковій (**вихідній**) формі: іменник – в однині, прикметник – в звичайному ступені порівняння; дієслово – в трьох формах (напр. в англ. *infinitive* /вихідна форма дієслова/, *Past Indefinite*, *Past Participle*).

У **спеціальному політехнічному** словнику, наприклад, розміщення матеріалу – **алфавітно-гніздове**, тобто, якщо термін складається з одного слова, то це слово потрібно шукати як у звичайному словнику, по алфавіту. Але, якщо термін складається з декількох слів, одне із яких є означувальне слово, а інші – означення, то такий термін потрібно шукати **за означувальним словом**. Таке слово стоїть в кінці термінологічного сполучення. напр:

control device – контрольний пристрій;

gravity dam – гравітаційна гребля.

Якщо слово входить не в одне термінологічне сполучення, то такі сполучення утворюють гнізда, в яких вони (слова) розміщуються у вигляді списку, трохи зміщеного праворуч від основного слова. Термінологічні сполучення у цьому гнізді розміщуються за алфавітом, сам основний термін у гнізді замінюється тильдою (~).

coding – 1. кодування; 2. програмування

automatic ~ 1. автоматичне кодування; 2. автоматичне програмування;

direct ~ програмування в абсолютних адресах;

optimal ~ 1. оптимальне кодування; 2. оптимальне програмування.

В кінці словника подається список найбільш вживаних спеціальних **скорочень** і **позначок**, прийнятих у різних галузях науки і техніки.

Таким чином, серед великої кількості різних видів і типів словників, які традиційно використовуються під час вивчення рідної та іноземних мов, важливо вибрати саме той словник, який би оптимально забезпечив засвоєння знань, формування умінь та навичок на певному етапі навчання.

ЯК СКОРИСТАТИСЯ ІНТЕРНЕТ-РЕСУРСАМИ

Інтенсифікації самостійної роботи сприяє комплексне використання комп'ютерних засобів. Найбільший ефект досягається при використанні мультимедійних програм. Впровадження сучасних інформаційних комп'ютерних технологій в навчальний процес допомагає студентам формувати вміння самостійно набувати знань і вести дослідницьку діяльність, використовувати комп'ютерні системи для діагностики, тестування і контролю знань.

Перевагами таких програм є: автентичність іншомовного матеріалу, наочність його презентації (використання ілюстрацій, відео, звуку і так далі); швидкий зворотній зв'язок (інтерактивні тест-системи забезпечують миттєвий контроль засвоєння матеріалу); універсальність (навчання всіх аспектів мови та видів мовної діяльності); індивідуалізація (вибір матеріалу та послідовність виконання вправ).

Орієнтуючи студентів на виконання завдань самостійно, пропонуємо посилання на браузері, пошукові системи, Інтернет сайти, інформаційні ресурси: мовні (електронні підручники, посібники, довідники, словники, електронні бібліотеки), пошукові (довідкові тематичні каталоги, пошукові системи), мовні он-лайн аудіо та відео курси іноземної мови, мультимедійні програми, web-сторінки, книги, Інтернет словники, он-лайн-перекладачі, які допоможуть вам знаходити потрібну інформацію для виконання домашнього завдання та аналізу прочитаного матеріалу.

Каталог он-лайн словників

LEXILOGOS – Великий каталог он-лайн словників. Корисний при перекладі текстів найрізноманітніших тематик. Тут зібрана найбільша добірка он-лайн словників. Є одне «але» – мова інтерфейсу – французька.

MULTITRAN – Тут ви зможете перекласти слова з російської на вісім інших мов і навпаки. Словник постійно оновлюється, що гарантує якісний і точний переклад.

MULTILEX – Тут ви зможете зробити переклад слова з/на найпоширеніші європейські мови. При перекладі слова ви самі обираєте, які словники використовувати.

LINGVO – Багатомовний он-лайн словник. Перекладає з/на англійську, німецьку, французьку, та інші мови. Лексика розподілена тематично: загальна, економіка, техніка, програмування, політика, медицина, юриспруденція і маркетинг.

FROM LANGUAGE TO LANGUAGE – Сайт пропонує використовувати понад 2000 словників. Ви зможете перекладати з/на більш ніж 50 мов світу. Існує також версія цього багатомовного словника для Android.

АНГЛІЙСЬКІ СЛОВНИКИ:

CAMBRIDGE DICTIONARIES ONLINE – Колекція Кембриджських словників: тематичні словники, словники для тих, хто вивчає мову, з можливістю перевірити вимову, цитати із прикладами вживання слів.

LONGMAN ENGLISH DICTIONARY – Оновлена електронна версія відомого словника. 207 000 слів, приклади виразів із сучасної англійської мови, книг та газетних статей.

OXFORD DICTIONARIES – Серія одних із найпопулярніших словників англійської мови: тематичні словники, спеціалізовані словники. На цьому сайті користувач зможе не лише скористатися великим тлумачним словником англійської мови, а і двомовними словниками (французьким, німецьким). На цьому сайті ви зможете знайти безліч цікавих вправ для вивчення лексики і граматики.

Macmillan English Dictionary – Macmillan English Dictionary створений на основі банку даних (corpus), що нараховує понад 220 мільйонів лексичних одиниць. Слова збираються по усьому світу з усних та письмових джерел, від телефонних дзвінків, Інтернет-сайтів та електронних повідомлень до радіоповідомлень та юридичних документів. Далі, за допомогою спеціальних комп'ютерних програм обробки лексики, діагностується дійсний стан мови – наприклад, наскільки часто стало вживатися слово, де його використовують частіше – в усній чи письмовій мові, у яких нових словосполученнях його можна зустріти.

OXFORD AVANCED AMERICAN DICTIONARY – Тлумачний словник сучасної англійської мови для просунутого користувача. Величезна словникова база, приклади британської та американської вимови слів і цілих речень, озвучені носіями мови.

Корисні посилання на Інтернет ресурси для самостійного вивчення або вдосконалення рівня володіння іноземною мовою

В цій частині хочемо запропонувати низку посилань, які, можливо, стануть вам у пригоді щоб вивчити або ж вдосконалити англійську самостійно.

<http://www.englishcentral.com/videos#> – на сайті можна дивитися відео із субтитрами;

<http://engvid.com> – допоможе вдосконалити вашу вимову;

http://www.tolearnenglish.com/cgi2/m...ison=_adverbe – для практики англійської мови;

<http://englishtexts.ru/category/texts> – добірка текстів.

http://www.englisch-hilfen.de/en/exe...le_grammar.htm;

<http://www.englishleap.com/exercises> – для розвитку знань з граматики і поповнення словникового запасу;

<http://www.anglais.ru/2010/09/come-to-terms-with/> – ідіоми (сталі вирази) англійської;

<http://study-english.info/everyday-idioms.php> – словник ідіоматичних виразів, сталих словосполучень.

<http://www.merriam-webster.com> – це величезний словниковий ресурс в Інтернеті, який може допомогти вам у навчанні та вдосконаленні вашої англійської мови.

<http://www.bbc.co.uk/worldservice/learningenglish> – ще один всеосяжний ресурс, що включає в себе не тільки граматику і лексику, але й інші аспекти, які можуть допомогти у вивченні англійської мови. Він включає в себе розповіді, фотографії, тести та багато іншого.

<http://www.englishclub.com/esl-quizzes/vocabulary-quiz> – сайт популярний серед тих, хто тільки починає вивчати англійську. Вікторини, які перевіряють словниковий запас, чергуються з вікторинами, що допомагають дізнатися нові слова і вирази.

<http://www.better-english.com/exerciselist.htm> – 250 вправ на найрізноманітніші аспекти знання англійської мови: від розширення словникового запасу, використання пунктуації і до вживання дієслів; кросворди.

<http://a4esl.org/q/h> – близько тисячі вправ на різні теми: граматику, лексику, фонетику.

<http://www.linguarama.com/ps/index.html> – завдання з ділової англійської мови.

<http://www.worldwidewords.org> – етимологія та тлумачення більше тисячі слів і виразів англійської мови.

<http://learnamericanenglishonline.com> – пропонує матеріал по рівнях.

<http://www.edufind.com/english/practice/test-ces.html> – Один з найбільш точних тестів для визначення рівня знання англійської мови 80 питань.

ВИДИ НАУКОВО-ТЕХНІЧНОГО ПЕРЕКЛАДУ

Правила повного письмового перекладу. Буквальний та адекватний переклад

Практично вся інформація обробляється у формі **повного письмового перекладу**, який є основною формою технічного перекладу. Відмітимо основні правила повного письмового перекладу.

- ✓ Прочитати текст, якщо необхідно, вивчити відповідні пояснювальні джерела інформації.
- ✓ Виділити певну закінчену за змістом частину тексту.
- ✓ Перекласти цю частину.
- ✓ Порівняти перекладену частину з оригіналом для поповнення пропущеного.
- ✓ Так само перекласти решту тексту.
- ✓ Відредагувати переклад.
- ✓ Перекласти заголовки. **Заголовок** спеціальної літератури повинен відображати суть змісту,

по можливості відобразити те, що є новим.

Необхідно розрізнити переклад **буквальний і адекватний**. При буквальному перекладі залишають граматичні конструкції і порядок слів оригіналу, чужі рідній мові. З точки зору початківця буквальний переклад можна розглядати як початковий етап для досягнення адекватного перекладу.

англ. *I have a headache.* В мене болить голова. – букв. Я маю слабу голову. – невірний переклад.

I'll give you a piece of advice. Я тобі пораджу. – букв. Я дам тобі кусок поради. – невірний переклад.

Досвідчений перекладач звичайно не має потреби у буквальному перекладі, тому що він розуміє зміст оригіналу і без перекладу. Основні труднощі, з якими зустрічається перекладач, полягають у підборі найбільш точного літературного варіанту перекладу. Навпаки, початківець нерідко усвідомлює точний зміст іншомовного речення тільки після його дослівного перекладу на рідну мову. Ось чому дослівний переклад припустимий як попередній шабель для усвідомлення змісту іншомовного речення, але ні в якому разі як остаточний варіант перекладу. Ним може бути тільки ретельно відредагований у відповідності до норм рідної мови адекватний переклад. **Адекватним** вважається переклад, який точно передає думки автора з усіма їх відтінками, на високому мовному рівні з використанням відповідної термінології і збереженням стилю та норм української мови. Для адекватного перекладу науково-технічних текстів, крім того, характерні лаконічність, гранична ясність, які досягаються не тільки використанням загальноприйнятої термінології, але також і використанням недвозначних граматичних конструкцій. Під час перекладу тексту, статті чи книжки необхідно вживати завжди одні й ті самі терміни для позначення одних і тих самих предметів, дій і явищ. Всі **стрижневі терміни** потрібно виписувати у словник в міру того, як вони зустрічаються у тексті разом із українськими еквівалентами і користуватися цим вокабуляром протягом всього процесу перекладу. Необхідною умовою досягнення точності перекладу є добре знання предмету, що трактується в оригіналі.

Відомо, що повнота і точність перекладу науково-технічних текстів значною мірою залежить і від того, наскільки правильно перекладач визначає і розуміє граматичні форми, синтаксичні конструкції та структуру речення. Граматичні відмінності зумовлені особливостями граматичної будови мови, нормами і традиціями письмового наукового мовлення. Так, в англійських фахових текстах значно частіше, ніж в українських, вживаються форми пасивного стану та неособові форми дієслів тощо. Обов'язковою умовою адекватного перекладу є вміння правильно проаналізувати граматичну будову іншомовних речень й конструювати речення у перекладі відповідно до норм мови і жанру перекладу.

Особливості перекладу науково-технічних текстів з точки зору перекладу на функціонально-синтаксичному рівні можуть бути проілюстровані на прикладах застосування перекладацьких граматичних трансформацій (зміна граматичних характеристик слова, словосполучення або речення у перекладі), яких є 5:

1. Перестановка – це граматична трансформація, внаслідок якої змінюється порядок слів у словосполученні або реченні (напр., іменник-означення в англійській мові може стояти перед означуваним іменником (*theory construction*), тоді як в українській мові іменник-означення звичайно стоїть після означуваного іменника («*побудова теорії*»).

2. Субституція (заміна) – це граматична трансформація, внаслідок якої змінюються граматичні ознаки словоформ (напр., замість форми однини у перекладі вживається форма множини), частин мови (напр., інфінітив у перекладі трансформується в іменник), членів речення (напр., додаток

перетворюється при перекладі в підмет) та речень (напр., просте речення перетворюється на складне або навпаки) і т. д.:

англ. *Much work has been done on the problem.*   *З цієї проблеми написано багато праць.*
Brakes must be applied to stop a car.   *Щоб зупинити автомобіль, необхідно застосувати гальма.*

3. Додавання – це граматична трансформація, внаслідок якої в перекладі збільшується кількість слів, словоформ або членів речення:

англ. *intricacies*   *складні проблеми та заплутані питання*
The mutual effect introduces a complex change.   *Взаємний вплив призводить до появи комплексних поправок.*

4. Вилучення – це граматична трансформація, внаслідок якої в перекладі вилучається певний мовний елемент:

англ. *The explosion was terrible while it lasted.*   *Вибух був жахливий.*

5. Комплексна трансформація включає дві або більше простих граматичних трансформацій, коли одночасно здійснюються перестановка та додавання:

англ. *The motor was found to stop within 2 seconds.*   *Виявилося, що електромотор зупиняється протягом двох секунд.*

У цілому, переклад є вираженням того, що було виражено в одній мові, засобами іншої. Із визначення перекладу випливає, що **неперекладених текстів немає** і що перекладаються не слова, а те, що виражено ними. При перекладі слід пам'ятати, що багато термінів науково-технічної літератури багатозначні в різних сферах науки і техніки і, навіть в межах однієї галузі, можуть виступати в різних значеннях.

англ. <i>guide</i>	<i>1. гід, екскурсовод (розм.)</i>
	<i>2. розвідник (військ.)</i>
	<i>3. напрямний пристрій (тех.)</i>
	<i>4. хвилевід (рад.)</i>

Список слів в англійській мові, близьких за формою до українських слів, але різних за значенням.

1.	accurate	точний (не акуратний)
2.	ammonia	аміак (не амоній)
3.	ammunition	боєприпаси (не аmunіція)
4.	artist	художник (не артист)
5.	billet	приміщення для постою (не білет)
6.	brilliant	блискучий (рідко брильянт)
7.	camera	фотоапарат (рідко камера)
8.	cartoon	карикатура, мультфільм (не картон)
9.	clay	глина (не клей)
10.	compositor	складач (не композитор)
11.	concession	поступка (рідко концесія)
12.	conductor	провідник, провід (рідко кондуктор)
13.	contribution	внесок (рідко контрибуція)
14.	control	управління, модуляція (рідко контроль)
15.	data	дані (не дата!)
16.	decade	десятиліття (не декада)
17.	decoration	орден, прикраса (не декорація)
18.	delicate	ніжний, тонкий (про механізм) (рідко делікатний)
19.	Dutch	голландський (не датський)
20.	engineer	машиніст (також, інженер)
21.	fabric	фабрикат, виріб, структура (не фабрика)
22.	figure	малюнок; цифра (рідко фігура)
23.	gallant	хоробрий, доблесний (рідко галантний)
24.	genial	добрий (не геніальний)
25.	honorary	почесний (не гонорар)
26.	instruments	вимірювальні прилади (рідко інструменти)
27.	intelligence	розум, інтелект, розвідка (не інтелігенція)
28.	list	список (не лист)
29.	magazine	журнал (не магазин)
30.	mark	пляма; мітка (не марка)
31.	matrass	колба (не матрац)
32.	mayor	мер міста (не майор)
33.	momentum	інерція; поштовх (не момент)
34.	null	недійсний; неіснуючий (не нуль)
35.	number	число, кількість (рідко, номер)
36.	officer	чиновник (також офіцер)
37.	original	справжній, аутентичний (рідко оригінальний)
38.	partisan	прихильник (рідко партизан)
39.	personnel	персонал, особовий склад (не персональний)
40.	phenomenon	явище (рідко феномен)
41.	prospect	перспектива (не проспект)
42.	(to) pretend	прикидатися, робити вигляд (рідко претендувати)
43.	principal	головний, основний (не принциповий)
44.	production	виробництво (рідко продукція)
45.	professor	викладач (також: професор)
46.	radio-set	радіоприймач (не радіомережа)
47.	(to) realize	зрозуміти, збагнути (рідко реалізувати)
48.	record	запис, звіт (також, рекорд)

49.	replica	точна копія (не репліка)
50.	satin	атлас (не сатин)
51.	scandal	плітки (рідко, скандал)
52.	sodium	натрій (не сода)
53.	solid	твердий, масивний (рідко солідний)
54.	spectre	дух, привид (не спектр)
55.	speculation	роздуми, припущення (рідко спекуляція)
56.	spirit	дух; настрій (не спирт)
57.	tax	податок (не такса)
58.	(to) translate	перекладати (не транслювати)
59.	troop	загін, кавалерійський взвод (не труп і не трупа)

При перекладі бувають такі випадки, коли жоден з аналогів не охоплює повністю значення вихідного слова чи терміна у даному контексті. Тоді слід удатися до прийомів адекватної заміни.

**Список найуживаніших скорочень в англійській мові)
Скорочення, що зустрічаються в текстах різної тематики**

<i>№</i>	<i>Скорочення</i>	<i>Повне написання</i>	<i>Переклад</i>
1.	<i>A.D. лат.</i>	Anno Domini	нашої ери
2.	<i>a.m. лат.</i>	ante meridiem	до полудня
3.	<i>B.C. лат.</i>	before Christ	до нашої ери
4.	<i>c.f. лат.</i>	confer	порівняй
5.	<i>e.g. лат.</i>	exempli gratia	наприклад
6.	<i>etc.</i>	et cetera	тощо
7.	<i>ft</i>	foot	фут
8.	<i>gr.</i>	gram	грам
9.	<i>i.e. лат.</i>	id est	тобто
10.	<i>in</i>	inch	дюйм
11.	<i>kg.</i>	kilogram	кілограм
12.	<i>km.</i>	kilometre	кілометр
13.	<i>lb. лат.</i>	libra	фунт
14.	<i>m</i>	metre	метр
15.	<i>mi</i>	mile	миля
16.	<i>mm.</i>	millimetre	міліметр
17.	<i>No</i>	number	номер
18.	<i>p.m. лат.</i>	post meridiem	після полудня
19.	<i>sec.</i>	second	секунда
20.	<i>Viz. лат.</i>	videlicet	а саме; тобто

Скорочення, що зустрічаються в науково-технічних текстах.

<i>№</i>	<i>Скорочення</i>	<i>Повне написання</i>	<i>Переклад</i>
1.	<i>a. c.</i>	alternating current	змінний струм
2.	<i>a. f.</i>	audio frequency	звукова частота
3.	<i>amp.</i>	ampere	ампер
4.	<i>at. wt.</i>	atomic weight	атомна вага
5.	<i>b.p.</i>	boiling point	точка кипіння
6.	<i>C.</i>	centigrade	за стоградусною (шкалою Цельсія)
7.	<i>Cal</i>	calorie	калорія
8.	<i>c c.</i>	cubic centimetre	кубічний сантиметр
9.	<i>d. c.</i>	direct current	постійний струм
10.	<i>F.</i>	frequency	частота
11.	<i>fig.</i>	figure	рисунок, креслення
12.	<i>f.p.m.</i>	feet per minute	футів за хвилину

13.	H. P.	horse power	кінська сила
14.	I H P.	indicated horse power	індикаторна кінська сила
15.	L	Litre	літр
16.	M	metal	метал
17.	MM	minor metals	другорядні метали
18.	mol. w t.	molecular weight	молекулярна вага
19.	m. p.	melting point	точка плавлення
20.	o. d.	outer diametre	зовнішній діаметр
21.	oz.	ounce	унція
22.	pres.	pressure	тиск
23.	psi	pounds per square inch	фунтів на квадратний дюйм
24.	RF	radio frequency	радіочастота
25.	RPM	revolutions per minute	обертів за хвилину
26.	sp. gr	specific gravity	питома вага
27.	sq.	square	квадратний
28.	temp.	temperature	температура

ЯК ПІДГОТУВАТИ ПРЕЗЕНТАЦІЮ

Презентація є підготовленим професійно спрямованим монологічним висловлюванням, об'єднаним конкретним завданням і ситуативними умовами, яке базується на результатах аналітичного дослідження певної проблеми, має чітке логіко-композиційне оформлення і націлене на ефективне інформування, мотивування або переконання певної аудиторії. Індивідуальна презентація може стати заключним етапом опрацювання певної теми, тематичного блоку відповідно до навчальної програми або здійснення самостійної роботи, з метою більш глибокого їх опрацювання. Підготовка об'єднує роботу з сучасними мультимедійними засобами для самостійного пошуку інформації; укладання власних глосаріїв до теми; використання різних видів перекладу (повний письмовий переклад, реферативний переклад); опрацювання знайденої інформації: анотування, тараферування. Обов'язковим є обговорення презентації після її представлення і розробка порад для її вдосконалення.

При оцінюванні презентації викладач буде враховувати якісні та кількісні критерії рівня сформованості навичок та вмінь продукування презентації студентами. До якісних критеріїв можна віднести наступні: дотримання жанрово-структурної організації презентації; цілеспрямованість та цільність; адекватність та повнота розкриття теми; логічна зв'язність висловлювання; зверненість; мовна коректність; вірне розуміння студентом запитань аудиторії та відповідність змісту відповідей заданим питанням. До кількісних – темп, швидкість, мовлення та обсяг говоріння.

Презентація включає:

1. Письмову/друковану доповідь, інформацію, або файл електронної презентації, всі необхідні для презентації матеріали.

2. Усну доповідь про матеріал, підготовлений в проекті. Тривалість – 7-10 хв.

3. Відповіді на питання аудиторії. Тривалість – 3-5 хв.

Для презентації характерні наступні частини: 1) привітання; 2) тема презентації; 3) мета та основна ідея презентації; вступ, який включає наступні три частини; 4) висловлювання, яке привертає увагу та викликає інтерес аудиторії до мовця; 5) план презентації; 6) основна частина, яка може складатися від одного до трьох пунктів; 7) висновок; 8) висловлювання, яке запрошує слухачів задавати питання.

Приклад оформлення усної презентації англійською мовою

Функції	Рекомендовані вирази
Привітання та представлення	Good morning/afternoon. My name's .../I am ... Let me introduce myself. Let me start by saying a few words about ...
Ознайомлення з темою / предметом	The subject of my presentation is ... The focus of my paper (academic) is ... Today I'd like to talk about ... I'm going to tell you something about ...
Визначення цілей	We are here today to decide/agree/learn about ... The purpose of the talk/presentation is ... The talk/presentation is designed to ...
Ознайомлення з планом презентації	My presentation will be in ... parts. First/Firstly/First of all, I'll give you ... Second/Secondly/Next/Then, ... Lastly/Finally/ ... I've divided my presentation into ... parts/sections. The first point will ... Second ... Lastly ...
Порядок викладення змісту	Firstly..., secondly ..., thirdly ... Then ... Next ... Finally/lastly ... Let's start with ... Let's move/go onto ... Now we come to ... That covers ... Let's go back to ... Let me turn now to ...
Аргументація	Therefore As a result, Consequently, That's why, This is because of ... This is largely due to ... It may result in ...
Протиставлення	On the other hand, ... Although ... In spite of this, ... However, ...
Порівняння	Similarly, In the same way,
Спростування	In fact, Actually,
Висвітлення	... in particular. ... especially
Відхилення від теми	By the way, ... In passing, ...
Приведення прикладів	For example, For instance, Such as A good example of this is ... To illustrate this point, ...
Узагальнення	Usually Generally As a rule
Риторичні запитання	What's the explanation for this? How can we explain this? How can we do about it? How will this affect...? What are the implications for ...?
Звертання до аудиторії	As I'm sure, you know/we'd all agree ... We have all experienced ... You may remember ...
Аналіз	The main explanation for this is ... A particular/one/another/ reason is ...

	A key problem is ...
Коментарі до таблиць та графіків	There is/has been a light /dramatic /considerable /significant/ moderate decrease/fall /drop /collapse/rise/increase in ... ... remain(s)/has remained constant/stable... ...has/have decreased/increased/fallen/risen dramatically/considerably/slightly/moderately.
Візуалізація матеріалу	Now, let's look at the position of ... Now, I'll show you the ... For ... the situation is very different Let's move on now and look at ... The next slide shows ... If we now turn to the ... This chart compares ... and ... The slide gives information about ... You can see here the ... I'd like to draw your attention to ...
Привернення уваги аудиторії	As you can see ... What is interesting/important is ... I'd like to draw your attention to ... Notice/Observe the ... It is important/interesting to notice that ...
Узагальнення	To sum up ... In brief ... In short ... I'd like to sum up now ... I'll briefly summarize the main issues. Let me summarize briefly what I've said. If I can just sum up the main points, ... At this stage I'd like to run through/ to go over ... Let's recap, shall we?
Підведення підсумків	In conclusion, ... To conclude ... As you can see, there are some good reasons ... I'd like to leave you with the following thought/idea.
Рекомендації	My/Our suggestion/proposal/recommendation would be/is to ... We recommend/I'd like to suggest/propose setting up ...
Заключні репліки	I'd be happy to answer any questions. If you have any questions, I'd be pleased to answer them. I would welcome any comments/suggestions. Thank you for your attention.
Уточнення запитань	So, what are you asking is ... If I understand the question correctly, you would like to know ... When you say ... do you mean ...? I'm sorry, I didn't hear. Which slide was it? Sorry, could you repeat that? I'm not sure what you are getting at.
Уникання відповіді на запитання	Perhaps we could deal with that later. I'm afraid that's not my field. I don't have the figures with me. That's interesting, but I'd prefer not to answer that today. I'm afraid I'm not the right person to answer that. I'm not sure this is the right place/time to discuss this particular question.
Перевірка розуміння	May we go on? Does that answer your question?

Список використаної літератури:

1. Бондар В. І. Дидактика: ефективні технології навчання студентів. – К.: Вересень, 1996. 129с.
2. Журавська Л. М. Концептуальні умови управління самостійною роботою студентів у ВНЗ / Журавська Л.М. // Освіта та управління. – Т. 3. – 1999. – № 2.
3. Закон України "Про вищу освіту" // Освіта. – 2002. – 20-27 лютого.
4. Кияк Т.Р. Перекладознавство (німецько-український напрям) / Кияк Т.Р., Науменко А.М., Огуй О.Д. – К.: Видавничо-поліграфічний центр "Київський університет", 2008. – 543 с.
5. Коваленко А.Я. Науково-технічний переклад / Коваленко А.Я. – Вид-во Карпюка, 2007.– 303с.
6. Німецька мова: Поглиблений курс / Ятель Г.П., Гіленко І.О., Мариненко Л.Я., Мироненко Т.С. – К.: Вища шк., 2002. – 214 с.
7. Помірко Р. Французька мова для початківців : навч. посібник / Р. Помірко, Н. Дмитрасевич. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011.– 150 с.
8. Положення про організацію навчального процесу у вищих навчальних закладах України від 02,06, 93 №161//Збірник нормативних актів України щодо організації навчально-виховного процесу у вищому навчальному закладі.
9. Tellmann U. Redemittel für einen Vortrag / U. Tellmann // Forum Wirtschaftsdeutsch. – Режим доступу: <http://www.wirtschaftsdeutsch.de>